Senedd Cymru
Ymchwil y Senedd

Cynllun Setliad yr UE yng Nghymru (Mehefin 2022)

Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol | 21 Tachwedd 2022
Equality and Social Justice Committee | 21 November 2022

Cynnwys

Cyflwyniad **2**

1. Cefndir **3**

2. Yr ystadegau chwarterol diweddaraf **3**

Ceisiadau a gafwyd erbyn 30 Mehefin 2022 3

Ceisiadau y penderfynwyd yn eu cylch 3

Canlyniadau llwyddiannus 3

3. Dinasyddion â statws preswylydd cyn sefydlu: ail gais i aros 4

Troi statws preswylydd cyn sefydlu yn statws preswylydd sefydlog 6

Achos yn dechrau yn yr Uchel Lys 6

4. Ceisiadau hwyr **6**

5. Dim cais **7**

6. Wcráin **7**

7. Ymateb Llywodraeth Cymru i'r adroddiad blynyddol **8**

8. Y camau nesaf **9**

Cyflwyniad

Cynllun Llywodraeth y DU yw'r Cynllun Preswylio'n Sefydlog i Ddinasyddion yr UE; rhaid i ddinasyddion Ewrop wneud cais iddo er mwyn aros yn y DU ar ôl Brexit.

Mae hawliau dinasyddion yn rhannau allweddol o gytundebau y daethpwyd iddynt rhwng y DU, yr UE a gwledydd Ewropeaidd eraill fel rhan o Brexit. Mae hawliau dinasyddion Ewrop yn y DU yn cael eu gwarantu gan gytundebau gyda'r UE, Norwy, Gwlad yr Iâ, Liechtenstein a'r Swistir.

Rhaid i Lywodraeth Cymru gadw at y cytundebau hyn ac mae Jane Hutt, Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am weithgareddau sy'n ymwneud â'r Cynllun yng Nghymru.

Caiff ystadegau ar y ceisiadau i'r Cynllun eu cofnodi gan Lywodraeth y DU. Cyhoeddir ystadegau lefel uchel bob mis a chyhoeddir ystadegau manwl, gan gynnwys data ar gyfer Cymru, bob chwarter.

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno ystadegau'r Cynllun sy'n ymwneud â Chymru hyd at 30 Mehefin 2022. Darperir adroddiadau chwarterol i'r Pwyllgor i lywio ei waith monitro ar y mater hwn.

1. Cefndir

Yn dilyn ymadawiad y DU â'r UE, roedd yn rhaid i ddinasyddion Ewrop a oedd yn byw yng Nghymru cyn 31 Rhagfyr 2020 wneud cais i aros erbyn 30 Mehefin 2021.

Mae hyn yn berthnasol i ddinasyddion Aelod-wladwriaethau'r UE, Norwy, Gwlad yr Iâ, Liechtenstein a'r Swistir ond nid dinasyddion Iwerddon, sydd wedi'u heithrio o dan drefniadau ar wahân. Mae nifer y dinasyddion o'r gwledydd hyn sy'n byw yn y DU yn anhysbys, sy'n golygu nad oes neb yn gwybod faint o geisiadau y dylid ei ddisgwyl.

Ers ei lansio, mae bron 6.7 miliwn o geisiadau wedi cael eu cyflwyno i Gynllun y DU. Mae ymgeiswyr llwyddiannus yn cael statws 'preswylydd sefydlog' neu statws 'preswylydd cyn sefydlu'. Am gefndir, gweler erthygl flaenorol gan Ymchwil y Senedd.

2. Yr ystadegau chwarterol diweddaraf

Ceisiadau a gafwyd erbyn 30 Mehefin 2022

Hyd at 31 Mawrth, cyflwynwyd 107,860 o geisiadau o Gymru, gan gynnwys 18,880 o geisiadau ar gyfer pobl ifanc dan 18 oed, o'u cymharu â'r 95,000 o ddinasyddion cymwys yr amcangyfrifwyd yr oedd angen iddynt wneud cais.

Ceisiadau y penderfynwyd yn eu cylch

Cafwyd 104,910 o geisiadau benderfyniad erbyn y terfyn ar gyfer yr adroddiadau ystadegol a chyfeirir atynt fel 'ceisiadau a gwblhawyd'.

Canlyniadau llwyddiannus

Mae ymgeiswyr llwyddiannus yn cael statws 'preswylydd sefydlog' neu statws 'preswylydd cyn sefydlu'. Gall dinasyddion sy'n breswylwyr sefydlog a'r rhai sy'n breswylwyr cyn sefydlu weithio yn y DU, a bydd gwasanaethau gofal iechyd, addysg ac arian cyhoeddus ar gael iddynt. At hynny, gallant deithio i mewn ac allan o'r DU a gwneud cais am ddinasyddiaeth. Fodd bynnag, ni all dinasyddion â statws cyn sefydlu ddod ag aelodau o'r teulu i ymuno â hwy.

Ers i'r Cynllun agor hyd at 30 Mehefin, rhoddwyd **statws preswylydd sefydlog i 56.5 y cant o ymgeiswyr yng Nghymru**, a rhoddwyd **statws preswylydd cyn sefydlu i 36.7 y cant ohonynt**.

Cofnodir ceisiadau aflwyddiannus hefyd. O Gymru, cafodd 2.6 y cant eu gwrthod (2,560 o geisiadau a gwblhawyd), cafodd 1.7 y cant eu tynnu yn ôl neu eu dileu (2,020 o geisiadau a gwblhawyd), ac roedd 1.9 y cant yn annilys (2,000 o geisiadau a gwblhawyd).

Mae'r ffeithlun isod yn dangos canran a nifer y ceisiadau o Gymru. Mae'n dangos a gawsant eu cyflwyno cyn/ar ôl y dyddiad cau, a benderfynwyd yn eu cylch ("a gwblhawyd") ai peidio, ac mae'n dangos canlyniad y ceisiadau gan ddinasyddion Ewrop yng Nghymru hyd at 30 Mehefin 2022.

Ceisiadau i'r Cynllun o Gymru yn ôl dyddiad, ceisiadau a gwblhawyd a chanlyniadau gan ddangos y canrannau a'r niferoedd:

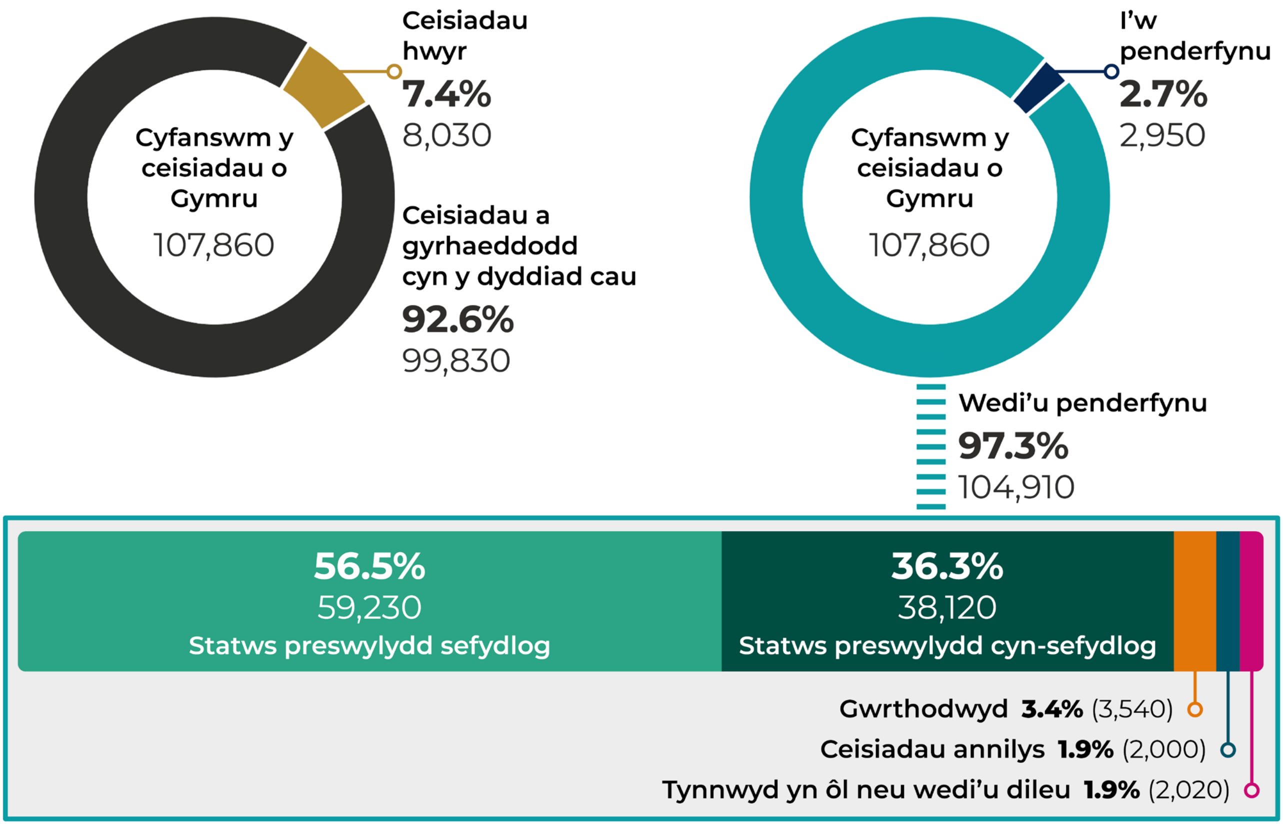

Ffynhonnell: Ystadegau chwarterol Llywodraeth y DU ar gyfer Cynllun Preswylio'n Sefydlog i Ddinasyddion yr UE, Mawrth 2022

3. Dinasyddion â statws preswylydd cyn sefydlu: ail gais i aros

Daw statws preswylydd cyn sefydlu i ben ar ôl pum mlynedd, a rhaid ei droi'n statws preswylydd sefydlog drwy wneud ail gais. Mae hyn yn golygu y bydd

angen i'r 38,120 o ddinasyddion a gafodd statws preswylydd cyn sefydlu wneud cais arall os ydynt am aros yng Nghymru ar ôl y terfyn amser.

Mae'r map isod yn dangos nifer y dinasyddion â statws cyn sefydlu yn ardal pob awdurdod lleol yng Nghymru:

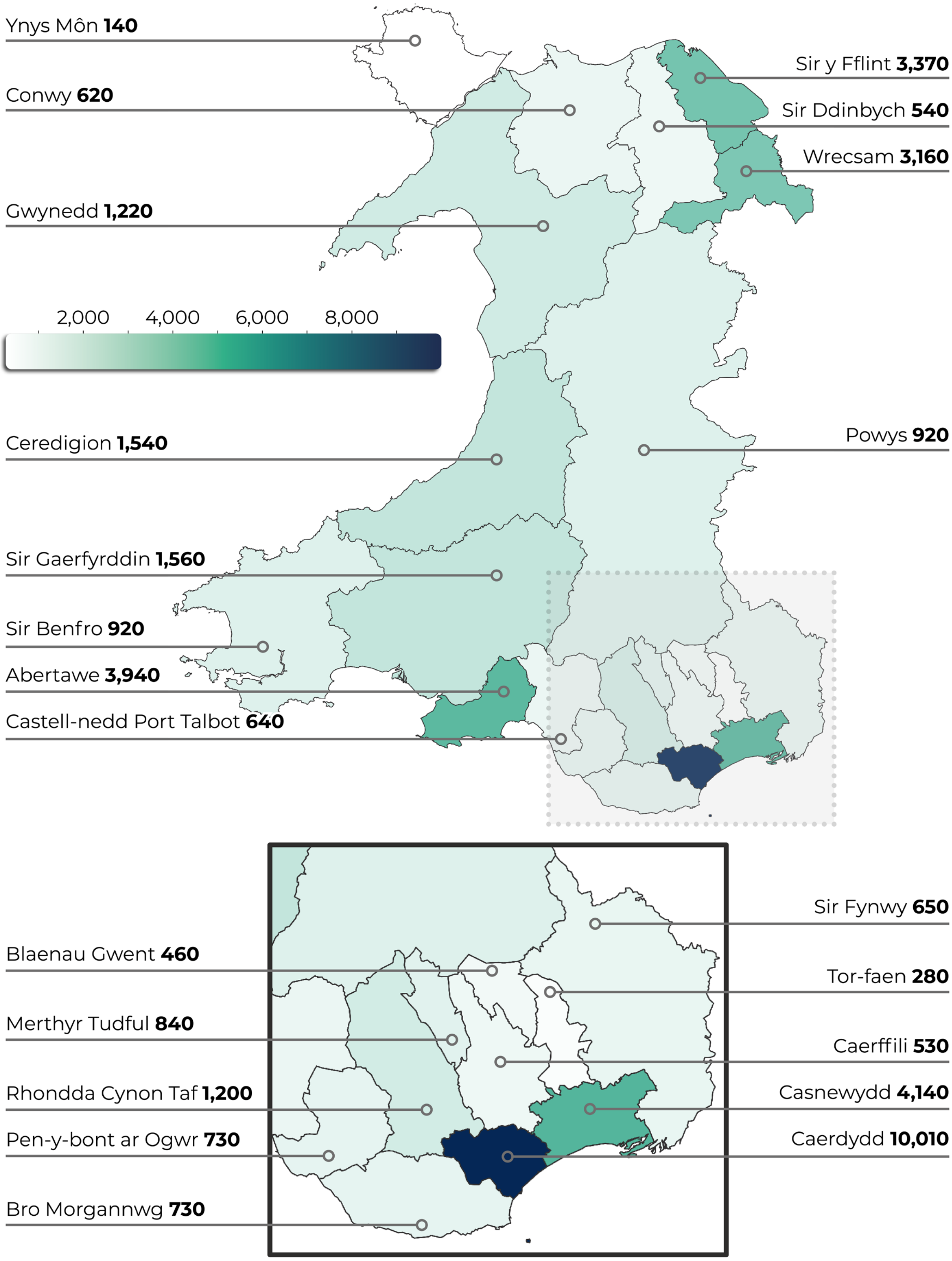

Troi statws preswylydd cyn sefydlu yn statws preswylydd sefydlog

Mae nifer y bobl sy'n gwneud cais i droi eu statws preswylydd cyn sefydlu yn statws preswylydd sefydlog wedi'i chynnwys mewn ystadegau ar geisiadau ailadroddus.

Mae'r rhain yn dangos bod 384,470 o ddinasyddion â statws cyn sefydlu wedi newid i statws sefydlog. Nid oes gwybodaeth ar gael am wahanol wledydd y DU. Gan hynny, nid ydym yn gwybod faint o geisiadau a gyflwynwyd gan ddinasyddion o Gymru sydd â statws preswylio cyn sefydlu ac sy'n ceisio newid eu statws.

Achos yn dechrau yn yr Uchel Lys

Mae methu ag ailymgeisio yn arwain at golli hawl person i weithio, cael mynediad at dai, addysg a budd-daliadau yn awtomatig, a gallent fod yn agored i gael eu symud o'r DU.

Cred y corff sy'n gyfrifol am fonitro hawliau dinasyddion Ewrop yn y DU, sef yr Awdurdod Monitro Annibynnol ("yr Awdurdod"), fod y golled awtomatig hon o hawliau yn anghyfreithlon oherwydd ei fod yn torri cytundebau'r DU â'r UE a gwledydd eraill Ewrop. Dechreuodd achos adolygiad barnwrol yr Awdurdod yn erbyn Llywodraeth y DU yn yr Uchel Lys ar 1 Tachwedd.

4. Ceisiadau hwyr

Mae'r Cynllun yn parhau ar agor ar gyfer ceisiadau hwyr, a ganiateir os oes gan unigolyn sail resymol dros fethu'r dyddiad cau. Gall enghreifftiau gynnwys rhiant sy'n methu â gwneud cais ar ran plentyn neu unigolyn sydd â chyflwr meddygol difrifol. Mae Llywodraeth y DU wedi addo diogelu hawliau'r rhai sydd â sail resymol dros fethu'r dyddiad cau.

Gwelwyd cynnydd yn nifer y ceisiadau hwyr o Gymru o 6,180 ar 31 Mawrth 2022 i 8,030. Mae ceisiadau hwyr yn parhau'n gyson, gyda 590 ym mis Ebrill, 620 ym mis Mai, a 640 ym mis Mehefin, fel y gwelir yn y graff isod.

Ceisiadau bob mis yng Nghymru i'r Cynllun Preswylio'n Sefydlog i Ddinasyddion yr UE

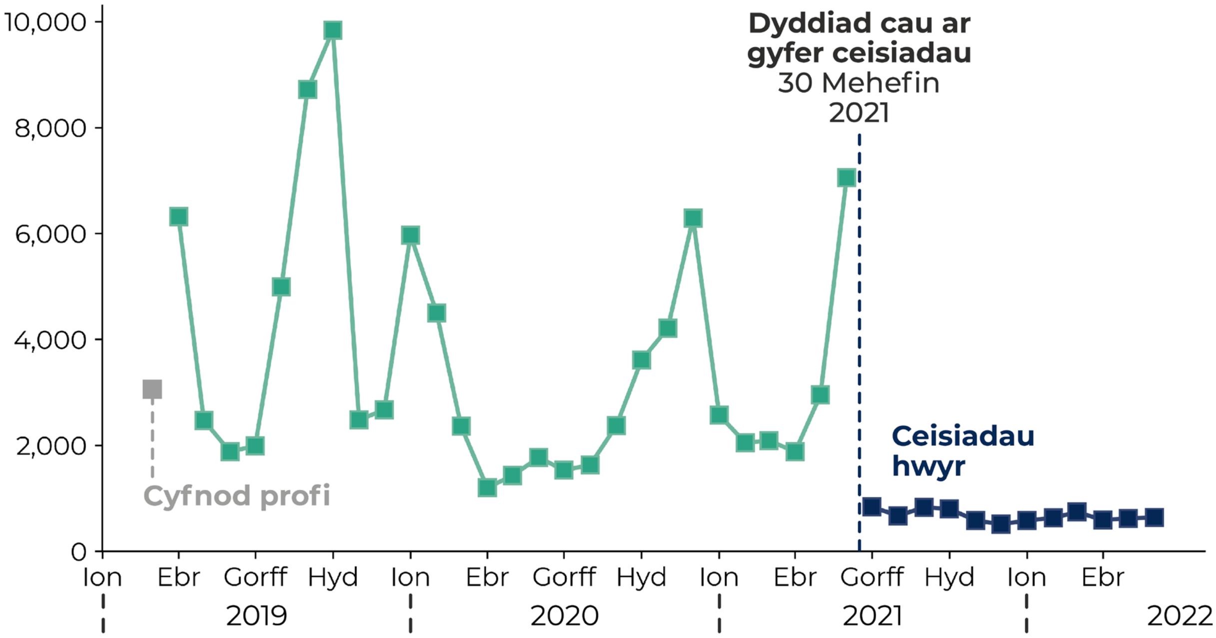

Ffynhonnell: **Ystadegau chwarterol Llywodraeth y DU ar gyfer Cynllun Preswylio'n Sefydlog i Ddinasyddion yr UE**

5. Dim cais

Os nad yw unigolyn wedi gwneud cais i'r Cynllun ac yn dod i sylw awdurdodau'r DU, bydd yn cael 28 diwrnod o rybudd i wneud cais. Dywed Llywodraeth y DU na fydd pobl nad ydynt wedi gwneud cais ar ôl y cyfnod rhybudd o 28 diwrnod yn gymwys i gael gwaith, budd-daliadau na gwasanaethau ac ni fyddant yn pasio gwiriadau tenantiaeth.

Mae'n bosibl y cymerir camau gorfodi yn eu herbyn, er bod Llywodraeth y DU yn pwysleisio na fyddant yn cael eu hallgludo'n awtomatig.

6. Wcráin

Fel rhan o'r mesurau a gymerwyd mewn ymateb i ymosodiad Rwsia ar Wcráin, mae'r Prif Weinidog wedi gofyn i Brif Weinidog y DU ymestyn y dyddiad cau ar gyfer trwyddedau teulu o dan y Cynllun i ganiatáu i bobl o Wcráin sy'n aelodau teulu dinasyddion Ewropeaidd cymwys i ddod i'r DU. Ni chafodd y cynllun ei ymestyn y tu hwnt i'w derfyn amser, sef 29 Mawrth 2022. Wedi hynny, defnyddir y meini prawf 'sail resymol' sy'n berthnasol i ymgeiswyr hwyr.

Mae ystadegau'r Cynllun yn dangos bod 13,520 o Wcraniaid wedi gwneud cais i'r Cynllun hyd at 31 Rhagfyr, a bod 13,090 wedi cael penderfyniad. Nid yw gwybodaeth ar gael ar gyfer gwahanol wledydd y DU.

7. Ymateb Llywodraeth Cymru i'r adroddiad blynyddol

Gofynnodd adroddiad blynyddol cyntaf y Pwyllgor gwestiynau allweddol am gymorth a gweithgareddau Llywodraeth Cymru o ran y Cynllun Preswylio'n Sefydlog i Ddinasyddion yr UE. Gwnaeth Jane Hutt, y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol, ddiolch i'r Pwyllgor am ei waith, a dywedodd fod Llywodraeth Cymru "yn sefyll gyda'r Pwyllgor wrth eirioli dros ddinasyddion yr UE / yr AEE a'r Swistir".

Dywedodd ei bod yn galonogol bod Llywodraeth Cymru eisoes yn ymdrin â chasgliadau allweddol yr adroddiad mewn rhyw fodd.

Mae'r tabl isod yn dangos pob casgliad ochr yn ochr ag ymateb y Gweinidog:

Adroddiad y Pwyllgor	Ymateb Llywodraeth Cymru
Pryderon yn ymwneud â **bylchau ystadegol** yn nifer y dinasyddion â statws cyn sefydlu sy'n gwneud cais i gael statws sefydlog. A yw Llywodraeth Cymru yn gallu gwneud **adnabod y dinasyddion cyn sefydlu** er mwyn darparu cymorth teilwredig, gan gynnwys nodiadau atgoffa i newid eu statws dros dro i statws parhaol cyn iddo ddod i ben.	Mae Llywodraeth Cymru **methu penderfynu pryd y bydd angen gwneud ail geisiadau.** Mae wedi **gofyn am ddata manylach**, ond mae staff Llywodraeth y DU wedi dweud nad yw o fewn eu cylch gorchwyl i'w cyhoeddi. Ers hynny, mae'r **Swyddfa Gartref** wedi rhoi sicrwydd i Lywodraeth Cymru y bydd yn **anfon nodiadau amserol at ddinasyddion â statws cyn sefydlu i'w hatgoffa** i wneud cais am statws sefydlog, a chadarnhaodd y **bydd y statws cyn sefydlu cyntaf yn dod i ben ganol 2023.** **Mae ymateb Llywodraeth Cymru yn manylu ar y camau a gymerwyd i gefnogi dinasyddion â statws cyn sefydlu**, gan gynnwys ymgyrchoedd digidol wedi'u targedu a dosbarthu cardiau i atgoffa pobl bod eu statws ar ddod i ben.
Gofyn am farn Llywodraeth Cymru am gynnydd bob mis yn y **ceisiadau hwyr** o Gymru yn ystod chwarter cyntaf 2022.	**Nid yw Llywodraeth Cymru yn ymwybodol o faterion penodol** yn ymwneud â cheisiadau hwyr ac mae **Llywodraeth y DU wedi dweud wrthi "nad oes yr un dinesydd o'r UE yng Nghymru**

A yw Llywodraeth Cymru yn ymwybodol o unrhyw broblemau'n ymwneud â hyn, neu unrhyw broblemau'n ymwneud â dinasyddion sydd heb wneud **cais.**	**wedi bod yn destun diddymu hawliau oherwydd peidio â gwneud cais i'r Cynllun hyd yma".**
Cyllid parhaus ar gyfer **gwasanaethau cyngor a chymorth am ddim** Llywodraeth Cymru i ddinasyddion Ewrop yng Nghymru sy'n gwneud cais i'r Cynllun.	Bydd cyngor a chymorth am ddim yn parhau tan **ddiwedd mis Mawrth 2023**. Mae Llywodraeth Cymru yn adolygu gwasanaethau cyngor y Cynllun yng Nghymru.
Sut mae cefnogaeth yn cael ei chydgysylltu rhwng Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU.	**Cafodd rhai sefydliadau Cymreig gyllid gan Lywodraeth y DU** ond ni hysbyswyd Llywodraeth Cymru am gynlluniau cyllido Llywodraeth y DU ar gyfer y dyfodol. Gwahoddir Llywodraeth y DU i Grŵp Cydgysylltu'r Cynllun Llywodraeth Cymru.
Caeodd Llywodraeth y DU y cynllun trwydded teulu o dan y Cynllun ar gyfer **aelodau teuluoedd o Wcráin** sy'n ffoi rhag y rhyfel. A yw Llywodraeth Cymru yn gwybod sawl Wcrainiad yng Nghymru a wnaeth gais i'r Cynllun.	Mae Llywodraeth Cymru yn **"siomedig iawn"** bod Llywodraeth y DU wedi penderfynu peidio ag ymestyn y dyddiad cau ar gyfer ceisiadau, sef 29 Mawrth 2022, er gwaethaf galwadau gan Lywodraeth Cymru a Llywodraeth yr Alban i gadw'r llwybr hwn ar agor. Mae'r **llwybr hwn bellach ar gau** oni bai bod aelodau teulu yn gallu bodloni meini prawf culach ar gyfer ceisiadau hwyr. Mae'r Gweinidog yn nodi nad yw data Llywodraeth y DU ond yn dangos ceisiadau 'nad ydynt yn rhai'r AEE', ac felly **nid yw'n gwybod faint o Wcreiniaid sydd wedi cyrraedd Cymru sydd wedi gwneud cais i'r Cynllun**.
Gofyn am brif ganfyddiadau a chasgliadau adolygiad Llywodraeth Cymru o adroddiad Migration Observatory.	Nid ymdriniwyd â'r mater.
Gofyn am gofnodion diweddaraf Grŵp Cydgysylltu'r Cynllun Llywodraeth Cymru, sef cofnodion sydd fel arfer yn cael eu rhannu â'r Pwyllgor.	Darparwyd cofnodion tri chyfarfod.

8. Y camau nesaf

Yn ogystal â'i waith parhaus ar y Cynllun yng Nghymru, cytunodd y Pwyllgor ym mis Ionawr 2022 y byddai'n gwneud y canlynol fel mater o drefn:

- cyhoeddi adroddiadau monitro rheolaidd ar hawliau dinasyddion Ewrop yng Nghymru, sydd ar gael ar wefan y Senedd; a
- rhannu ei adroddiadau â'r Awdurdod Monitro Annibynnol.